

עין משפט ונר מצוה

לֹא אֶמְנִי פִּי־וּמַהְלֹמֹת שְׁנוּעוֹת הֵלֶּךְ דַּ סִּמָּג לֹאֲחִין רַמַּח טוֹשִׁיעִי יִיד סִי רַלְלָה טַעֵי טוֹ:
לֹא בִּ מִיִּי שֶׁס הֵלֵסֵג ג סִמָּג שֶׁס טוֹשִׁיעִי שֶׁס סִי רַכַּח טַעֵי בִּ:
לֹא ג מִיִּי שֶׁס הֵלֵסֵג ד סִמָּג שֶׁס טוֹשִׁיעִי שֶׁס סִי רַלְלָה טַעֵי טוֹ:
לִבֵּא דִּה מִיִּי פִּי־וּמַהְלֹמֹת אֲשֶׁר לֹא טוֹשִׁיעִי שֶׁס שֶׁל סִי טַעֵי כִּדִּ:

תורה אור השלם

1. וְהָרַחֵק לָכֵם יָרֵאִי שְׁמִי שְׁמֹשׁ יָצְדָקָה וּמִרְפָּא בְּקִרְבֵּי וְיִצְחָקָם וּפְשָׁתָם כְּעֻגְלֵי מִרְבָּק:

2. כִּי הִנֵּה הָיוּם בָּא בְעֵר כְּתוּרָה וְהָיוּ כָּל זָדִים וְכָל עֹשֶׂה רָשָׁעַה קֵשׁ וְלֹהֵט אֶתָּם הָיוּם הָבָא אֲמָר יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא יִקְוֶה לָהֶם שֶׁשֵׁךְ וְיִנְעָנָה:
מַלְאכֵי ג יט

פירוש הרא"ש

בלא דברים בטלים. ושםא היתהר דברים נעלים: הוזה ליה נדרא לדביתהו. וקיים לה הדר לא שמה לא היה נדר של עני נפש: אמתא לקמיה דרב אשי. ולא היה רוה להמיר לה במקור רב אשי שיהי רבו והיה יכול להמיר לה מדתן כפ"ב נדעגים כל הנדרים אדם מחזיר חון מנדר ענינו לא יהודה דלמך יי' ולא נדרי אשמו היה יכול להמיר כג' אחרים אלא לתקון כבוד לרב אשי: בעל חמו שיעשה שליח להרשת אשתו. דודאי אחר נעשה שליח להרשת חכיה אלא כגל ממון קששה צעיוני נדר אשמו אולי ית לחוס שמה ויוסף מדעתו על חסיה אשמו ויחלמך דלעתת כן לא נדריה: א"ל אי מבכניץ אין ואי לא מבכניץ לא. אם מנאן ממונסים וטומנים נעשה שליח אלא אי כניפיהו אהיו לשם כך ולא דאיכא למיתם ממון טעיה לנפס שיוסף על חסיהם שאמרה לו אשמו: ש"ם תלת. ש"מ כגל נעשה שליח להרשת אשמו וש"מ א"ל מבכניץ אין ואי כניפיהו אהיו לא וש"מ לא ליעבי למתריה שמהלך אשמו וש"מ א"ל ובשבתא אפי' באהרא דרביה. דקיי"ל כפ' הדר עט העובד כוכבים (דף

סג). ולתלמי מנהג כפי הרב במקום שיש תולד השם וקאמר הכא דאפילו באתרא דרביה נמי שרי שמתא דלא מתארים לעומא גביה עד דלזיל קמי רביה: ויחדר מובוהה שרי שבתא. פי' אם נדחו חסס ותיק וכוונא בו יכול יחיד מומחה כיונא בו להמירו ולא למתיר נדר אלא דלמך לקמן בסוף נעשה המאורסה דראשי המטות כתיב אפי' יחיד מומחה: בפי' דרביה' ודורחא ללב וריא שבי. אגב דלאירי לעיל בהולאת ש"ס לבטלה נקטיה הכא: חירנא דיובא. עפרורית כשנהרורית חמה כההיא דפי"ק דיומא (דף כ): חירנא דיומא לא שמי. מימא אמאי לא אמר חמה גופא מסיא כדלמרינן כצ"ב (דף טו: ו) אדלי יומא אדלי קאירא כשגל אכן שמה לא"ל ותלה כנפיה הממה: ופליגא דרי"ל. הא דלמין דכחמה דכוה"ו איירי קרא דלאוהי מוקי לה כחמה לעלמדי:

ח:

ר"ן

ט **נשם שא"ל נצר בלא סנן**. כדכתיב (בירמיה כג) **אשר אמו (דבר) חלוס וכו' ומה לתנן את הכר וכו'.** וז"ע צמי שנדוהו בחלומו אם כריך לנהוג בכל דיני מנודה. ומסתבר לי דאע"ג דלמרינן הכא דמי שנדוהו בחלומו כריך היתר אין ללמוד מכאן למי שנדר בחלוס שיהא כריך היתר דהכא היינו טעמא משום דאיכא למימר שמן השמים נדוהו מה שאין ליומר כן כנדר אלא שראיתי לרשב"א ז"ל כחשובה (ס' תרס"ח) שמעשה בא לפניו והכריחו היתר: **צעל מהו שיעשה שליח להרעא אשמו**.[®] הר"מ צמו"ל סובר כפ"ו מהל' שזעזות (ה' ד) דדוקא צצעל הוא דאיבעיא לן מפני שהצעל כאשמו אצל אדם אחר פשיטא לן שאינו נעשה שליח לזריך שיהא הנודר בפני המתירין והכי מוכח בירושלמי בפרק נערה המאורסה"י דגרסינן התם מהו להמיר ע"י מורגמן נשמעיה מן דהא רבי אבא בר זוטרא אתעביד מתרגמניה דרבי יוחנן כהדא איתתא דלא חכמה למשמע סוריסטון מדבעיא אי מתירין ע"י מורגמן מכלל דפשיטא לו דע"י שליח אין מתירין ואפילו למאי דמסקינן דעל ידי מורגמן שרי דוקא מורגמן משום דבעל הדבר נמי ממון קאי אצל ע"י שליח אל הכך הכא צצעל דוקא הוא דאיבעיא לן. ומסקינן דאפילו צצעל אי מכנפין אין אי לא מכנפין לא דאף ע"ג דאשמו כגופו לא הקילו גבי צעל אלא היכא דמכנפי אצל דליכנפי לכתחלה גביה לא כיון דמחזורתא דמילתא שיהא הנודר עצמו שס וזו היא שיטת הר"מ צמו"ל. אצל כמסקות פירשו כהפך ואמרו אדרכה גבי איניס דעלמא פשיטא לן שיכול לעשות שליח וגבי צעל דווקא הוא דאיבעיא לן משום דחיישינן שממוך שנדרי אשמו קשין

עליו ויוסף מדעתו כחרטתה ומסקינן דאי מכנפין אין ואי לא לא והיינו טעמא משום דכי מכנפי ולית ליה טרחה צמילתא לא חיישינן דלמא מוסקי' הוא אחרטה דילה אצל אי לא מכנפין כיון דאיכא תרמי חדא שנדריה קשין אכלו ועוד דטרמ חיישינן אצל צאינש אחרינא כיון דלא איכפת ליה אי ט' שנו אי לא ליכא למיתש. וכתב עוד רבינו שמשון ז"ל ששולא אדם חרטת נדרו ככתב לזכ"ד והם מתירין לו לפי שסובר הרב ז"ל שאפילו בלא אינעס הנודר יכול היעת כרינא שיעודע שנהודר מתחרט דהתרת חסס הרי היא ההפרת צעל ותנא בסוף קדושין (דף פא:) אינשה הפרס וה' יסלח לה [נמנדר לן כמה הכחוב מנדר כהשה שנדרה כחזיר ושמע צעלה והיפך לה והיא לא דיעה וכו'] ולא מצינו חלוק בין הפרת צעל להתרת חסס אלא בלשון: **שמע מינה לא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה**. לא יאלי אינו נראה כלומר שאם לא כן רבינא עצמו היה ממיר נדר אשמו. ואם תאמר והכי מצי עביד הכי והתנן במסכת נגעים (פ"ג משה ה) כל הגגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מחזיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשמו שבינה לבין אחרים ומוכח בירושלמי[®] דהלכה כר"מ. י"ל דאפ"ה כהדי אחריו הוה מצי שרי אי לאו משום יקרא דרביה דהא תנן במס' כבורות^ט כל הכבורות אדם רואה חוץ כבורות עצמו ואפ"ה אמרינן התם דמלטערף הוא עט שני הדיוטות כדדייקינן בסוף פרק עד כמה [כבורות לא]. אילימא כחד ומי מהימן אלא בתלתא ומי חשידי אלמא כהדי אחריו שרי. ואפי' תמנא לומר דהכא שאני משום דאשמו כגופו ואפי' אנטרופי נמי לא מלטערף דה"ל כנודר עצמו אפ"ה אי לאו משום יקרא דרביה היה אומר רבינא לתלמידיו שיתירוהו ומדלא עבד הכי ש"מ לא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה: **ושמתא אפילו באתרא דרביה ויחיד מומחה שרי שמתא**. הני לאו מיהא שיעודא נפקא לן אלא איידי דלמך דלא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה קאמר דגבי שמתא שרי. והאי יחיד מומחה דשרי שמתא איכא מ"ד דוקא סמוך. ולא נהירא אלא כל שהוא חסס מוצבה וצקי כהלכות נדרים אע"פ שאינו סמוך שרי נדרא ושמתא דגבי התרת נדרים לא כתיב כפרסה אלהים דמשמע סמוכין אלא ראשי מטות[®] והיינו דלמח"י בירושלמי [פ"ה ה"ח] אמרו ליה רבנן ט"לרב הונא שרי נדרא ביחיד אמר להו רב הונא ראש לראשי המטות והא רב הונא לאו סמוך הוה ואפ"ה שרי נדרא ביחיד. והכי נמי מוכח בכבורות כפ' פסולי המוקדשין (ו:ו) דלמח"י התם ג' מתירין את הכבורי' כמקום שאין חסס ואמרינן חסס כגון מאן ארינ' כגון אגא והא ר"י לא הוה סמוך. אלמא כל שהוא רב מוצבה שרי נדרא. וכן כ' הרמב"ם ז"ל כפ"ו מהל' שזעזות (ה' ה) ועוד אכתוב בזה כפ' ארבעה נדרים [לקמן כג. ד"ה והיתר] ופי' נערה המאורסה (שם עה: ד) כצ"ד.

ואיכא מ"ד דכי היכי דג' הדיוטות מחזירין את הנדר כמקום שאין מומחה ה"נ מחזירין את הנדוי כמקום שאין מומחה ננדוי נמי נדר הוא דהא אמרינן בסוף פ"ב ד' מימות (סנהדרין סח). כעובדא דר"ה הוחר הנדר אלמא נדוי נמי נדר מקרי וכן דעת הרמב"ם ז"ל כפ"ו מהל' ת"ת (ה' ו:ו) **ידין חירנא דורמין מסי'.** אבן גרנאה כחמה כשהיא נכנסת דרך חלון קרוי חירנא: אין גיהנם לעמיד לבא. אלו לאחר מיתה קאמר דודאי איכא גיהנם לרשעים אלא לעמיד לבא לאחר תחיית המתים קאמר שאותן רשעים שהיו לחרפות לזרעון עולם כדכתיב דניאל (יב) לא יהיו נדונין בגיהנם אלא בהאי דינא שהקב"ה יוציא חמה מגרמיקה כדי שהיו אלו מנטערין ושיתרפאו בה לדיקים והכי נמי מוכח כהדיא כפ"ק דע"ז [ג:] דלאחר תחיית המתים קאמר: **מחנ'י**

להרעת אשמו לא שרי ל'י לכטפי תלתא למשרי לה, וש"מ דהיכי דמכנפי שפיר דמי למשרי לה, ורב אשי הכי נמי דהוה מצי ממיר לה איכו באפייה נפשיה, דהא חסס אפילו ביחיד מצי ממיר, אלא משום דבעא מניה רבינא סתמא ואפילו בהדיוטות, האידא לא היה סתמא ואפילו בהדיוטות (שם). ושמותא אפי' באהרא דרביה. אע"ג דנדר לא לישרי כמקום רביה, איכא דשמתיא איניס לגברא מצי איכו למשרי ליה אפילו באתרא דרביה ואפילו היה המנדה עם הארץ (שם). ויחדיר מובוהה שריי שבתא. אם נדה תלמיד חסס אחד ומת ולא המיר לו נדויו, הוא שהוא חי ומתלה להמיר לו יכול תלמיד חסס אחד נכחו להמיר לו נדויו, ומסתמא כמקום שאין שם גדול ממנו, דלא גרע מנדר (שם). ורצאתם ופשיטת. סופא דחרחה לטס הוא, ופשיטת לשון שומן וריבוי ועודי כמו (מרגס כראשית ה) פסו וטוגו, וכמו (איוב לה) ולא ידע בשם מעד (שם ד.ו).

והלחט אותם היום הבא. השמש הבאה ובכמה דוכתינן קרינן לשמשא יומא (שם).

תוספות

רבינא ה"ל נדרא לדביתהו אמתא לקמיה דרב אשי. שחיר לה נדרי ומיירי ננדרי' שאין בהן ענינו נפש לכך לא היה יכול להפיר אי נמי כשקיים לה הדר מיהו למי"ד [לקמן דף סט.] [אין] משאין על היקסם כריך לומר כפירוש ראשון ועמה ששמו אמרה לפיכח כחרטה לנדרה כדי שילמנו לרב אשי: בחרו שיעשה שליח להרשות אשתו. להניא חרטה אשמו לפני חסס כדי להמיר לה נדריה: אמר' ליה אי' מובכניץ אין ואי לא לא. כלומר שאינו מונא ג' מומונס ומכנפי אלא כריך לחזור אחריהם לא וז"ע טעמא מאי ופרי"י דחיישינן שמה סמוך שהוא טורד לטרות לחזר אחריהם לכנטיפיהו שמה נכחד מדנדיה הפתח וההרטה שאמרה לו אשמו וישנה דבורה ויוסף עליה כדי לישב ההרטה יפה יפה: ש"ם לא שרי נדרא באהרא דרביה. מדלא הוה רבינא שרי לאשמו נדריה ובהתרת חסס וז"מ דלמא דדייט משום דס"ל לרבינא כרבי יהודה דלמך במס' נגעים (פ"ב) כל הנדרים אדם מחזיר חוץ מנדרי אשמו שבינה לבין אחרים וי"ל דמי"מ היה מונא שפיר ג' שהיו מתירין לה צביתו ויהיה שרי למשרי אלא הוה באתריה דרביה: וש"ם בי סובכניץ שפיר דבי. פי' לעשות שליח להרעת אשמו וש"מ לכטפי לא וש"מ שמתא אפי' באתרא דרביה שפיר דמי להמיר השמתא דפשיטתם שלא היה הרב מוונת או לא יהיה פניו ואין להכות הימר השמתא דודאי גבי נדר אין חשק כל כך אם יבא להכות היסתר ויהיה נדרו עליו עד שהיה הרב מוונת להמיר אצל שמתא אין להשבות על האדם: ויחדיר מובוהה שרי שבתא. אגב דאיירי בשמתא מקיין להא דייחיד מומחה שרי שמתא ולא צעי פשרה ולא למעוטי נדר דנכנר נמי מועיל יחיד מומחה להמיר והקשה רשכ"ס דמאי קאמר אי מכנפי אין דמשום דלריך ג' להמיר הנדר והלא רב אשי לבדו יכול להמירה שהרי רב אשי היה מומחה כדמוכח פרק כל פסולי המוקדשין (דף לו:) שהרי ממיר הכסור לבדו ואמר לשם על ג' מתירין הנדר כמקום שאין מומחה וי"ל דרבינא שאל לו סתמא מהו שיעשה שליח להרעת אשמו ולא פירש אם להמיר ביחיד מומחה או בשלשה הדיוטות על כן השיב לו רב אשי דלענין אי אי מכנפי יו אי נמי שמה יי"ל אע"ג

כל כנויי פרק ראשון נדרים

רש"י
וּזְעַ צְמִי שְׁנִדוּהוּ בַּחֲלוּמוֹ אִם כָּרִיךְ לְנַהוּג בְּכָל דִּינֵי מְנוּדָּה. וּמִסְתַּבֵּר לִי דֹאע"ג דְּלִמְרִינָן הִכָּא דְּמִי שְׁנִדוּהוּ בַּחֲלוּמוֹ כָּרִיךְ הֵיתֵר אִין לְלַמּוּד מִכָּאן לְמִי שְׁנִדֵּר בַּחֲלוּס שִׁיחָא כָּרִיךְ הֵיתֵר דִּהִכָּא הֵיינו טַעמָא מִשּׁוּם דִּאִיכָא לְמִימַר שְׁמֵן הַשָּׁמַיִם נִדְּוָהוּ מִה שֶׁאִין לִימַר כֵּן כְּנִדֵּר אֲלָא שְׂרָאִיתִי לְרַשְׁב"א ז"ל כְּחֻשְׁבֹּה (ס' תרס"ח) שִׁמְעָשָׂה בֹא לְפָנָיו וְהַכְרִיחוּ הֵיתֵר: **צַעַל מַהוּ שִׁיעָשָׂה שְׁלִיחַ לְהַרְעָא אֲשָׁמוּ**.[®] הַר"מ צִמּו"ל סוֹבֵר כְּפ"ו מֵהַל' שְׁזַעזוֹת (ה' ד) דְּדוּקָא צַצַּעַל הוּא דִּאִיבַעִיא לָן מִפְּנֵי שֶׁהַצַּעַל כְּאֲשָׁמוּ אֲצֵל אָדָם אַחֵר

כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים רבינא הוה⁶ לה נדרא לדביתהו אמתא לקמיה דרב אשי א"ל בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו א"ל אי מבכנפין אין אי לא לא ש"מ תלת וש"מ ב"לא⁶ ⁷שרי למישרי נדרא באתרא דרביה וש"מ יכי מבכנפין שפיר דמי וישמתא אפי' באתרא דרביה ויחיד מומחה שרי שמתא א"י שמשון בר זביד א"ר יצחק בר מבלא א"ר חייא אריכא דבי ר' אחא א"ר זיירא א"ר אלעזר א"ר חנינא א"ר מיאשה משמיה דרבי יהודה בר אילעאי מאי דכתיבי ויורחה לכם יראי שמי⁷ (שמש צדקה וגו') אלו בני אדם שהן יראין להוציא שם שמים לבטלה שמוש צדקה ומרפא אמר אביי וש"מ חרגא דיובא מסי ופליגא דר"ש בן לקיש⁸ דאמר אין גיהנם לעולם הבא אלא הקב"ה מוציא חמה מגרמיקה צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה⁹ שנאמר וזרחא לכם יראי שמי שמש וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר ויצאתם ופשיתם כעגלי מרבק והרשעים נידונין בה שנא'² הנה יום בא בוער כתנור ו' וגו': מתנ'

דאמר אין גיהנם לעולם הבא אלא הקב"ה מוציא חמה מגרמיקה צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה⁹ שנאמר וזרחא לכם יראי שמי שמש וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר ויצאתם ופשיתם כעגלי מרבק והרשעים נידונין בה שנא'² הנה יום בא בוער כתנור ו' וגו': מתנ'

עליו ויוסף מדעתו כחרטתה ומסקינן דאי מכנפין דאי מכנפי ולית ליה טרחה צמילתא לא חיישינן דלמא מוסקי' הוא אחרטה דילה אצל אי לא מכנפין כיון דאיכא תרמי חדא שנדריה קשין אכלו ועוד דטרמ חיישינן אצל צאינש אחרינא כיון דלא איכפת ליה אי ט' שנו אי לא ליכא למיתש. וכתב עוד רבינו שמשון ז"ל ששולא אדם חרטת נדרו ככתב לזכ"ד והם מתירין לו לפי שסובר הרב ז"ל שאפילו בלא אינעס הנודר יכול היעת כרינא שיעודע שנהודר מתחרט דהתרת חסס הרי היא ההפרת צעל ותנא בסוף קדושין (דף פא:) אינשה הפרס וה' יסלח לה [נמנדר לן כמה הכחוב מנדר כהשה שנדרה כחזיר ושמע צעלה והיפך לה והיא לא דיעה וכו'] ולא מצינו חלוק בין הפרת צעל להתרת חסס אלא בלשון: **שמע מינה לא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה**. לא יאלי אינו נראה כלומר שאם לא כן רבינא עצמו היה ממיר נדר אשמו. ואם תאמר והכי מצי עביד הכי והתנן במסכת נגעים (פ"ג משה ה) כל הגגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מחזיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשמו שבינה לבין אחרים ומוכח בירושלמי[®] דהלכה כר"מ. י"ל דאפ"ה כהדי אחריו הוה מצי שרי אי לאו משום יקרא דרביה דהא תנן במס' כבורות^ט כל הכבורות אדם רואה חוץ כבורות עצמו ואפ"ה אמרינן התם דמלטערף הוא עט שני הדיוטות כדדייקינן בסוף פרק עד כמה [כבורות לא]. אילימא כחד ומי מהימן אלא בתלתא ומי חשידי אלמא כהדי אחריו שרי. ואפי' תמנא לומר דהכא שאני משום דאשמו כגופו ואפי' אנטרופי נמי לא מלטערף דה"ל כנודר עצמו אפ"ה אי לאו משום יקרא דרביה היה אומר רבינא לתלמידיו שיתירוהו ומדלא עבד הכי ש"מ לא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה: **ושמתא אפילו באתרא דרביה ויחיד מומחה שרי שמתא**. הני לאו מיהא שיעודא נפקא לן אלא איידי דלמך דלא יאלי למשרי נדרא באתרא דרביה קאמר דגבי שמתא שרי. והאי יחיד מומחה דשרי שמתא איכא מ"ד דוקא סמוך. ולא נהירא אלא כל שהוא חסס מוצבה וצקי כהלכות נדרים אע"פ שאינו סמוך שרי נדרא ושמתא דגבי התרת נדרים לא כתיב כפרסה אלהים דמשמע סמוכין אלא ראשי מטות[®] והיינו דלמח"י בירושלמי [פ"ה ה"ח] אמרו ליה רבנן ט"לרב הונא שרי נדרא ביחיד אמר להו רב הונא ראש לראשי המטות והא רב הונא לאו סמוך הוה ואפ"ה שרי נדרא ביחיד. והכי נמי מוכח בכבורות כפ' פסולי המוקדשין (ו:ו) דלמח"י התם ג' מתירין את הכבורי' כמקום שאין חסס ואמרינן חסס כגון מאן ארינ' כגון אגא והא ר"י לא הוה סמוך. אלמא כל שהוא רב מוצבה שרי נדרא. וכן כ' הרמב"ם ז"ל כפ"ו מהל' שזעזות (ה' ה) ועוד אכתוב בזה כפ' ארבעה נדרים [לקמן כג. ד"ה והיתר] ופי' נערה המאורסה (שם עה: ד) כצ"ד.

ואיכא מ"ד דכי היכי דג' הדיוטות מחזירין את הנדר כמקום שאין מומחה ה"נ מחזירין את הנדוי כמקום שאין מומחה ננדוי נמי נדר הוא דהא אמרינן בסוף פ"ב ד' מימות (סנהדרין סח). כעובדא דר"ה הוחר הנדר אלמא נדוי נמי נדר מקרי וכן דעת הרמב"ם ז"ל כפ"ו מהל' ת"ת (ה' ו:ו) **ידין חירנא דורמין מסי'.** אבן גרנאה כחמה כשהיא נכנסת דרך חלון קרוי חירנא: אין גיהנם לעמיד לבא. אלו לאחר מיתה קאמר דודאי איכא גיהנם לרשעים אלא לעמיד לבא לאחר תחיית המתים קאמר שאותן רשעים שהיו לחרפות לזרעון עולם כדכתיב דניאל (יב) לא יהיו נדונין בגיהנם אלא בהאי דינא שהקב"ה יוציא חמה מגרמיקה כדי שהיו אלו מנטערין ושיתרפאו בה לדיקים והכי נמי מוכח כהדיא כפ"ק דע"ז [ג:] דלאחר תחיית המתים קאמר: **מחנ'י**

להרעת אשמו לא שרי ל'י לכטפי תלתא למשרי לה, וש"מ דהיכי דמכנפי שפיר דמי למשרי לה, ורב אשי הכי נמי דהוה מצי ממיר לה איכו באפייה נפשיה, דהא חסס אפילו ביחיד מצי ממיר, אלא משום דבעא מניה רבינא סתמא ואפילו בהדיוטות, האידא לא היה סתמא ואפילו בהדיוטות (שם). ושמותא אפי' באהרא דרביה. אע"ג דנדר לא לישרי כמקום רביה, איכא דשמתיא איניס לגברא מצי איכו למשרי ליה אפילו באתרא דרביה ואפילו היה המנדה עם הארץ (שם). ויחדיר מובוהה שריי שבתא. אם נדה תלמיד חסס אחד ומת ולא המיר לו נדויו, הוא שהוא חי ומתלה להמיר לו יכול תלמיד חסס אחד נכחו להמיר לו נדויו, ומסתמא כמקום שאין שם גדול ממנו, דלא גרע מנדר (שם). ורצאתם ופשיטת. סופא דחרחה לטס הוא, ופשיטת לשון שומן וריבוי ועודי כמו (מרגס כראשית ה) פסו וטוגו, וכמו (איוב לה) ולא ידע בשם מעד (שם ד.ו).

דרב אשי היה ממיר הכסור לבדו היינו משום דמומחה דבעינן גבי כסור היינו גמיר אפי' בלא סמיהה כמו שפירש בכבורות אצל מומחה דבעינן צביתר נדרים היינו מומחה כסמיהה דמוציא דראשי המטות כך נראה להרי"ף ג"ע מיהו קשה לרשכ"ס דמה יצ"ק ענין זה דנדרים כהן כפירקא דמיירי בשמתא אצל לא נדרים לקמן בפרק ארבעה נדרים הוה ליה לאיתויי דהתם מיירי במילי נדרים ועוד כיון שיכול החסס להמיר הנדר שלא בפני הנודר ע"י שליח דקאממר הכא שהבעל נעשה שליח להרעת אשמו א"כ מאי קאמר בפרק השולח (גיטין דף מו.) אין אדם רואה שמתבזה אשמו כצ"ד כנדר שזריך חקירת חסס פירוש שמתבזה כמה שתקן לפני חסס להמיר והלא יכולה לעשות שליח כצ"ד להמירה ומה כיוון היא לא אם יתירו לו כצ"ד ע"י שליח לזכ"ד לכן נראה לרשכ"ס דגרס הכא רבינא הוה ליה נדיו לצביתא פי' שנדוהו בחלוס והיתה עושה לצווא לזכ"ד לפני רב אשי להמיר לה וגרס מהו שיעשה שליח לאשמו להמיר לה נדיו מי מדמי לנדויהו כפניו דאין מתירין לו אלא כפניו דכפניה נידוהו בחלוס או דלמא כיון שלא נידוהו אלא בחלוס כשלא בפניו דמי ומתירין לו שלא כפניו והשיב לו רב אשי אי מכנפי העשרה מתירים לו ע"י שליח שלא כפניו דמסתעיף מילתא כיון שמנאן מומונין ומכונפין ואי לאו שלא מנאן מומונין ומכונפין ויזכין לחזור אחריהם לא. פי' לא יתירו ע"י שליח אצל דהאי ע"י מנדה עצמו ויעיל אפי' ע"י חזור: אלו בני אדם שיראה להובייר שם שבמים לבטלה. שמש להם דקרא ומרפא צעויה' קאמר מדמסקין עליה ש"ם הדין חירנא דיובא בסי'. חירנא היינו עפרורית הבאה צוריתת השמש: חירנא דיובא בסי'. מימא מאי רפואה י' צו ושמה מנאן כשמתפללין צו קאמר אי נמי לחולה קאמר כדלמרינן כגבא בתרא (דף טו:ו) אדילי חמה אדילי קאינא: ופליגא דרשב"ל. פירוש הא דלוקימנא קרא למרפא כנפיה צעויה' פליג דארשב"ל ומוקי לה כרפואה צעויה' צו ומיהו גם רשב"ל מודי הא דלמרי אינשי אדילי חמה אדילי קאינא אך לא מן פספוק:

מסורת הש"ס

(א) ג'י"ל ליה, (ג) ג'י"ל יאלי פי' לא אריך ערוך ע"ש גם כסומין, (א) ג'י' הע"י ארי מניחא אמר רבי ומנו בה משמיה דר' יהודה ברי אבאלי מאי דכתיב ס"ו, (ד) [למחא בעי"ן, (ס) ע"ז ג: (ו) ג'י"ל צדיקים מתרפאין בה שנאמר וזרחא גו' כי"א בעי"י וכ"ל צלקוט ועי' בעי"ן ג: (ז) ו,] והיו כל זדים וכל עושה רשעה קש ולהט אוחס היום הבא כיה כסא"ל, (ח) דניאל ד, (ט) [שיר לנא"ל, (י) פ"י ה"ט, (ס) ג'י"ל שרין, (ז) נ'ד] לא, וכן משננה נעשים פרק ב' משנה ה', (ט) [נמנדר לן, (ז) ג'י' יעני' רב הונא, (ס) ג'י"ל הנדר,

הגהות הב"ח

(א) גבי' וש"מ לא יאלי למשרי. י"ב ס"א לא יאלי וכן יהיה גירסת הרי"י כד שגת ע"ש כפי מ"ו: (ב) רש"י ד"ה אי וכו' דמי הס"ד ואח"כ מ"ה לא יאלי לא שרי למשרי:

גליון הש"ס

גבי' ש"ם תלת. לעיל דף ז ע"כ צרכים כו ע"ל פסחים ה ע"ל: בחר"ן ד"ה בעל חמו שיעשה שליח. עי' ג'י"ל דף מו ע"א אין אדם רואה שמתבזה אשמו ובחרי הכין שם: ד"ה ש"ם ב'י ובובה בירושלמי. עי' לקמן על ע"כ כהרי"י:

מוסף רש"י

אתא לקמיה דרב אשי. רביה, א"ל בעל כו'. היכא דלא צביעא למיירי קמי דינא, מהו שיעשה שליח. לאשמו לפסוח לו ולהמיר אחר הנדרים שעל ידיהם הוא מתחרטת כנדרה כדי שיערך הנדר מעיקרו, והואיל ועל מנת כן נדרה [ראמ"ה בשו"ס]. אי מבכנפין ציח דין וקיימי, יכולה היא למסור דבריה לשליח, ואי לא מכנפי אינו יכול לקבצם לפסוח לפניהם כחרטת אשמו, דקנשא הוא דקנשוה רבנן דבעינן שמעיה החרטה מפיה (שם). ש"מ תלת. מדאזיל רבינא לגביה דרב אשי רביה ורבינא אפי"פ אשוי חסס לא ראה למשרי נדרא דציטוה כמקום רב אשי שהיה גדול הימנו, וש"מ דצעל הנעשה שליח